

Čas – je „jsoucí“?

Pro „ontologii“ v tradičním chápání představuje naše otázka nejen těžko řešitelný problém, ale vlastně spíš naprosto zničující ataku. Augustin to kdysi velmi přesvědčivě formuloval (ve svých „Konfesích“), ale řešení uspokojivě nejen ani nenaznačil, nýbrž každé další promýšlení spíš fatálně zatížil nepříjatelným subjektivismem. Aristotelovo ON HÉ ON k tomu ovšem spěje rovněž: pokud chceme myslet čas-jsoucno jakožto „jsoucí“, ale čas „nejsoucí“ necháme zapadnout v „nicotu“, necháme tím „znicotnit“ jak jeho minulost, tak jeho budoucnost. Okamžitě aktuální „čas“ tím však přestává být skutečným časem, ba stává se „ničím“, „nicototu“ nejen proto, že aktuální chvíle nutně pomíjí, ale – vezmeme-li to dost vážně a do hloubky – není jakožto aktuální vůbec možná, neboť nemá, odkud by se vzala – a nemá ani, kam by se ztratila nebo aspoň skryla. Máme-li tedy uvažovat o „čase“ jakožto „jsoucím“, tedy vlastně jako o „skutečnosti“, musíme samo své pojetí „skutečnosti“ resp. pojetí „jsoucího“ a „jsoucna“ změnit, zejména pak rozšířit. A to je možné jen za předpokladu přísného a přesného rozlišení dvojího pojetí slova a tedy také pojmu „jsoucí“. Každé jsoucí (jsoucno) je třeba chápat jako dějící se, a proto k němu náleží nejen aktuálně jsoucí (a proto jen přechodně aktuálně jsoucí), nýbrž také jeho bylost a jeho budoust, neboť každé skutečné („pravé“) jsoucí je celkem v čase, tj. je jednotou dějící se po jistou dobu a tedy ve svém bytí časově „rozprostřednou“ mezi počátkem a koncem. A tato počátkem a koncem vymezená doba je přímo a neoddělitelně spjata s jeho vlastním (událostným) děním, a proto nemůže být dělena (rozsekávána) na malé a ještě menší kousíčky, a to právě tak, jako nemůže být rozsekáváno ono dějící se jsoucí na malé a ještě menší kousíčky „bytí“. Bytí události jakožto celku se „neskládá“ s bytí nějakých menších částíček, nýbrž buď se děje jako celek – anebo se vůbec neděje (a nemá tedy ani žádný svůj vlastní „čas“). „Čas vůbec“ je pouhá abstrakce; skutečný je pouze „vlastní čas“ jednotlivých událostí-celků. Žádný prázdný čas, tj. čas nespjatý s žádným skutečným (tj. událostným) děním neexistuje, tj. není skutečný, není ničím. (Zde se otvírá velký problém, zda svět vůbec může být pokládán za celek, zda má nějakou svou „jednotu“, tj. „vnitřní integritu“. Pokud ano, bylo by možno mluvit o „čase“ tohoto „světa vcelku“, tj. kosmu, vesmíru jako obrovské pravé události.)

(Písek, 100131-1.)